

BILAG C3

Jens Worning: ”Hvad er vigtigst i Arktis - værdier eller interesser?”

Kristeligt Dagblad. 15.10.2020. Uddrag.

Jens Worning er tidligere dansk generalkonsul i Sankt Petersborg.

Da udenrigsminister Jeppe Kofod i fredags mødte sin russiske kollega, Sergej Lavrov, i Moskva, havde han medbragt en lang klageliste - krænkelser af dansk luftrum, Ukraine, Krim, Hviderusland, Navalnij-forgiftningen¹ med meget mere. Kofods liste er et udtryk for den nye værdibaserede udenrigspolitik, hvor demokrati, menneskerettigheder og lighed skal stå over eksempelvis økonomiske interesser. I sin begrundelse for det ændrede fokus fik ministeren sagt, ”at Rusland træder på os alle” med henvisning til, hvordan Vladimir Putins styre har udfordret den regelbaserede verdensorden det seneste årti.

I fredags fik Kofod med sin liste trådt pænt på ømme russiske tæer, og Lavrov fik tydeliggjort, at det mest interessante at tale med sin gæstende danske kollega om var Arktis. Den nye værdibaserede udenrigspolitik kommer til at få sin ilddåb i netop Arktis. Værdier kan Danmark markere i de fleste sammenhænge, uden at det har den store omkostning politisk. I Arktis er intet gratis for Danmark og Rigsfællesskabet, og man står som geografisk stormagt og sikkerhedspolitisk dværg over for svære dilemmaer. Samtidigt har Rigsfællesskabet konfliktende interesser. Færøerne, der ikke er medlem af EU og dermed ikke omfattet af Ruslands fødevarerembargo, har Rusland som sit største eksportmarked i kraft af fiskerierhvervet. Grønland har interesser i blandt andet at åbne for kinesiske investeringer, hvilket USA er lodret imod og modarbejder.

Danmark kan hævde, men ikke militært forsvare, Rigsfællesskabets territoriale integritet i Grønland - det lader sig kun gøre med massiv amerikansk hjælp. Den støtte vil som logisk konsekvens gøre Danmark og Rigsfællesskabet til frontlinjestat over for Rusland - og både Ruslands og USA's ageren i Arktis vil være båret af nidkært fokus på hvert lands egne nationale interesser.

Danmarks vision for Arktis har udenrigspolitisk i mere end et årti været båret af en ambition, der nu må kategoriseres som et fromt, men urealistisk ønske om at fastholde Arktis som et lavspændingsområde baseret på den regelbaserede verdensordens principper. I den globale stormagtskonkurrence er Arktis helt central for det igangværende våbenkapløb inden for misilsystemer samt kontrollen over rummet. På våbenkontrolområdet er den kolde krigs aftaler under afvikling, så her er der færre og færre regler at basere en orden på.

Hvis Danmark vælger en værdibaseret arktisk strategi, der ikke er funderet i afvejning af nationale interesser, vil det øge konflikterne i Rigsfællesskabet og svække Danmarks position i relation til stormagterne. Sætter strategien national interesse først, så kan det styrke sammenholdet i Rigsfællesskabet. På det grundlag kan man være et diplomatisk talerør for væsentlige værdier inden for miljø, forskning og oprindelige folks interesser og skabe sig en position ved siden af den militære stormagtskonkurrence, hvor Danmark på forhånd er sat uden for indflydelse. Diplomati oprustning vil være en småstats bedste svar på stormagternes oprustning. Opruster man ikke diplomatisk, er den værdibaserede udenrigspolitik uden værdi.

¹ Aleksej Navalnij er en russisk politisk aktivist, der i 2020 angivelig blev forgiftet af den russiske efterretningstjeneste.